

ΥΠΕΠΘ / ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»

Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ ΚΑΤΑ 80% ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΤ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ 20% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

«Δράσεις Υποστήριξης μαθητών ΑΜΕΑ»

Θεματική Ενότητα: **ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Α' - Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**
Κατηγορία Ειδικών Αναγκών: **(Β) Κινητικά**

ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

Ανάδοχος:

ΥΠΟΔΟΜΕΣ & ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διεύθυνση: **Χωματιανού 3, 15123 Μαρούσι**

Τηλέφωνο: **210 6178290**

Fax: **210 6105507**

Email: **info@korimvos.gr**

URL: **http://www.korimvos.gr**

ΒΙΒΛΙΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Θεματική Ενότητα:
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Α' - Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Κατηγορία Ειδικών Αναγκών:
(Β) Κινητικά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΙΒΛΙΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥ	1
Οδηγός για τον/την καθηγητή/τρια	5
1. Γενικά χαρακτηριστικά του λογισμικού:	7
1.1 Το περιβάλλον.....	7
1.2 Τα είδη των δραστηριοτήτων.....	7
1.3 Βασικές αρχές σχεδιασμού	7
2. Η δομή και τα περιεχόμενα του λογισμικού.....	10
Α' Γυμνασίου	11
Συνοπτική παρουσίαση της δομής και των περιεχομένων	12
Παρουσίαση των δραστηριοτήτων.....	13
ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΧΑΡΤΕΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ.....	13
ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	15
ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ..	18
ΛΥΣΕΙΣ ΑΣΚΗΣΕΩΝ.....	19
Β' Γυμνασίου	25
Συνοπτική παρουσίαση της δομής και των περιεχομένων	26
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΧΑΡΤΕΣ.....	27
ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	28
ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	32
ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	34
ΛΥΣΕΙΣ ΑΣΚΗΣΕΩΝ	36

Οδηγός για τον/την καθηγητή/τρια

Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό λογισμικό επιδιώκει την παραστατική διδασκαλία του μαθήματος της Γεωγραφίας στην εκπαιδευτική διαδικασία του σχολείου. Βασικός σκοπός του λογισμικού είναι να υποστηρίξει και να ενισχύσει τα υπάρχοντα μέσα διδασκαλίας και όχι να τα υποκαταστήσει. Για το λόγο αυτό απαιτείται σωστή κατανόηση του υλικού από το διδάσκοντα, ώστε να λειτουργήσει παράλληλα με τις υπάρχουσες εκπαιδευτικές μεθόδους και να ενταχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό που περιέχεται στο CD-ROM, εμπεριέχει στοιχεία θεωρίας, ασκήσεις και διαδραστικό υλικό, ώστε να ενισχύσει την εκπαιδευτική διαδικασία, είτε ως μέρος του ημερησίου προγράμματος, είτε ως «εργαλείο» επανάληψης και εμπέδωσης της διδακτικής ύλης. Το παρόν βιβλίο καθηγητή περιέχει όλο το υλικό, το οποίο υπάρχει και στο CD, καθώς και τις λύσεις των ασκήσεων. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στο διδάσκαλο να μελετήσει τα αντικείμενα που παραθέτονται στο λογισμικό, ούτως ώστε να τα εντάξει καλύτερα στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το λογισμικό βασίστηκε στα Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. και στα εκπαιδευτικά πακέτα που έχουν δημιουργηθεί με βάση αυτά και ότι το θεωρητικό μέρος που αφορά:

- στη φιλοσοφία του μαθήματος
- στο σκοπό της διδασκαλίας
- στις διαθεματικές και διεπιστημονικές έννοιες
- στις θεωρίες και τη μεθοδολογία για τη διδασκαλία των εννοιών
- στην αξιολόγηση του μαθητή κ.ά.

βρίσκεται στα βιβλία του καθηγητή της Γεωγραφίας των Α', Β' Γυμνασίου, στον παρόντα οδηγό για τον εκπαιδευτικό δεν θα επιχειρηθεί μια επανάληψη ή αναδιατύπωση των παραπάνω θεμάτων, τα οποία συμπνέουν με τη φιλοσοφία σχεδιασμού και δημιουργίας του λογισμικού.

Στον παρόντα οδηγό του λογισμικού για το δάσκαλο, θα παρουσιαστούν:

- Τα γενικά χαρακτηριστικά του λογισμικού

- Η δομή και τα περιεχόμενα του λογισμικού
- Οι στόχοι των δραστηριοτήτων
- Τρόποι υλοποίησης των δραστηριοτήτων
- Προτάσεις για περαιτέρω δραστηριότητες στην τάξη

I. Γενικά χαρακτηριστικά του λογισμικού:

I.1 Το περιβάλλον

Το περιβάλλον του λογισμικού προσκαλεί τον μαθητή να μπει στον ρόλο του περιηγητή και να περιηγηθεί στο περιεχόμενο που έχει μπροστά του. Ταυτίζεται με το περιβάλλον και ολοκληρώνοντας τις ενότητες κατανοεί σε βάθος μέσα από την διάδραση με το υλικό το αντικείμενο της γεωγραφίας

I.2 Τα είδη των δραστηριοτήτων

Τα είδη των δραστηριοτήτων που υπάρχουν στο λογισμικό είναι τα εξής:

- Ταξινόμησης-κατηγοριοποίησης
- Σύγκρισης
- Ανάλυσης δεδομένων
- Παρατηρητικότητας
- Κριτικής σκέψης
- Δημιουργικότητας

I.3 Βασικές αρχές σχεδιασμού

Το λογισμικό έχει σχεδιαστεί με γνώμονα την εύκολη χρήση και τη μετάδοση γνώσης. Ο σχεδιασμός αυτός διευκολύνει την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών και μέσω της αλληλεπίδρασης του μαθητή με το εκπαιδευτικό λογισμικό ο μαθητής βιώνει τις έννοιες της Γεωγραφίας στις οποίες θα πρέπει να εκπαιδευτεί και κατανοεί την διδακτέα ύλη. Το λογισμικό έχει σχεδιαστεί για χρήση μέσα σε σχολικό περιβάλλον από άτομα που αντιμετωπίζουν **κινητικά προβλήματα** των άνω άκρων και στοχεύει στην αναβάθμιση της διδασκαλίας που πραγματοποιείται μέσα στην τάξη.

Το λογισμικό είναι στο σύνολό του στην **Ελληνική γλώσσα** και έχει προσεχθεί ιδιαίτερα να μην υπάρχουν όροι που να εμφανίζονται σε άλλη γλώσσα. Επιπλέον έχει δοθεί ιδιαίτερη σημασία στο σχεδιασμό, έτσι ώστε να ενισχύεται η ισότητα των δύο φύλων.

Το προτεινόμενο λογισμικό καλύπτει όλες τους εκπαιδευτικούς στόχους που αναφέρονται στο Πρόγραμμα Σπουδών για τα συγκεκριμένα μαθήματα και τις συγκεκριμένες τάξεις στις οποίες απευθύνεται.

Οι εκπαιδευτικές αρχές πάνω στις οποίες βασίστηκε η ΚΟΡΥΜΒΟΣ ΑΕ για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού λογισμικού είναι:

- Το εκπαιδευτικό λογισμικό να προσελκύει την προσοχή του μαθητή.
- Ο μαθητής να μετέχει ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Η εκμάθηση να περιλαμβάνει την εφαρμογή και προσαρμογή υπάρχουσας γνώσης και εμπειρίας σε νέες καταστάσεις και μάλιστα με αναφορές, στα πλαίσια των παραδειγμάτων, σε καταστάσεις που ο μαθητής βιώνει στην καθημερινή του ζωή.
- Η γνώση που παρουσιάζεται μέσα από το εκπαιδευτικό λογισμικό να έχει μία λογική ακολουθία και συγκροτημένη δομή, που να είναι παιδαγωγικά τεκμηριωμένη,
- Ο μαθητής να ελέγχει το ρυθμό της εκπαίδευσης, καθώς και τη διαδρομή που θα ακολουθήσει μέσα από τις εναλλακτικές διαδρομές που υπάρχουν στο εκπαιδευτικό λογισμικό.
- Να παρέχεται έγκαιρη και θετική ανατροφοδότηση προς το μαθητή.
- Η συνεχής αξιολόγηση να δίνει στο μαθητή τη δυνατότητα να μετρήσει την πρόοδό του και να καταδεικνύει μελλοντικές εκπαιδευτικές του ανάγκες.
- Να δίνεται στο μαθητή η δυνατότητα να μάθει ελεύθερα.
- Να δίνεται η δυνατότητα στο μαθητή να εξασκηθεί σε πραγματικές καταστάσεις.
- Το εκπαιδευτικό λογισμικό μπορεί είτε να λειτουργήσει συνεργατικά με τον καθηγητή (με βάση αυτή την αρχή έχει σχεδιαστεί), είτε να χρησιμοποιηθεί και χωρίς τη παρουσία καθηγητή.
- Να είναι λειτουργικά ανεξάρτητο, σε επίπεδο αλληλεπίδρασης με το χρήστη, σε σχέση με τις τεχνολογίες που χρησιμοποιήθηκαν (authoring tools) για τη δημιουργία του.
- Να κάνει παιδαγωγικά τεκμηριωμένη χρήση πολλαπλών μέσων αναπαράστασης της πληροφορίας και τεχνολογιών.
- Να είναι ειδικά σχεδιασμένο έτσι ώστε εύκολα και χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από άτομα που έχουν κινητικά προβλήματα των άνω άκρων

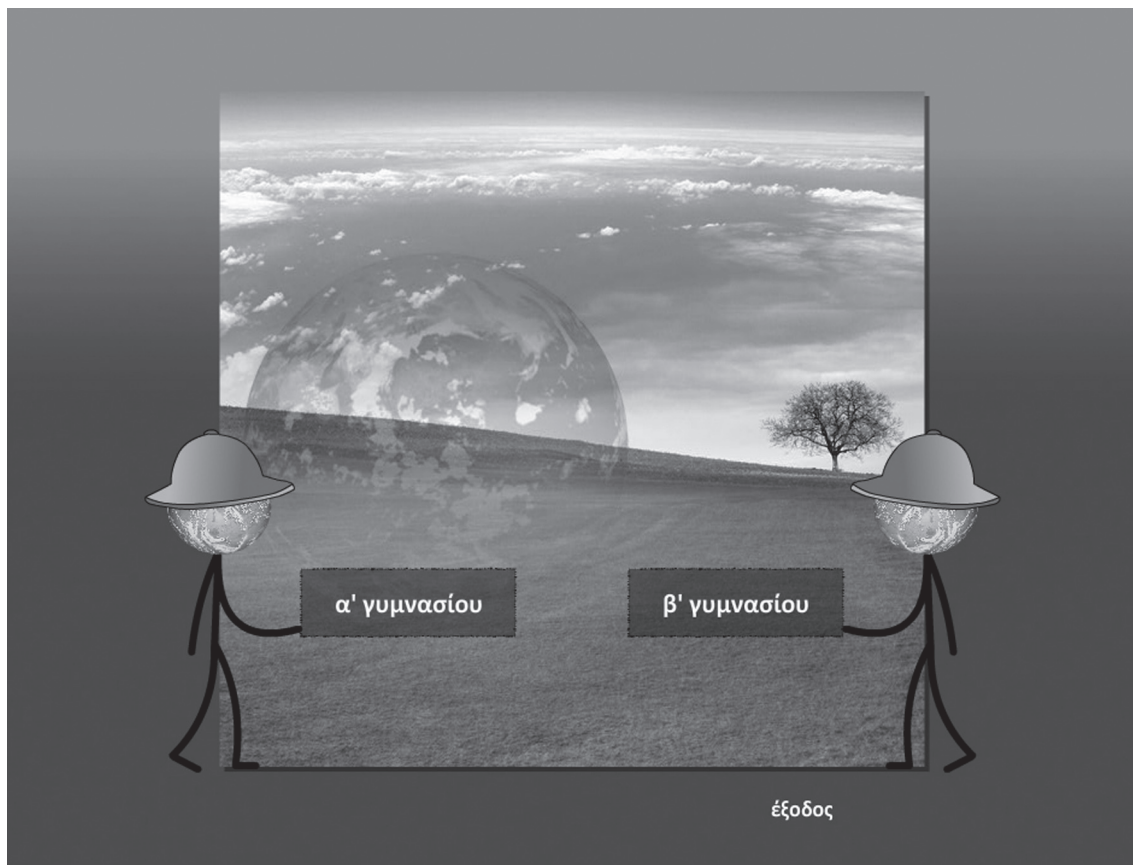
Η ΚΟΡΥΜΒΟΣΑΕ σχεδίασε το προτεινόμενο λογισμικό λαμβάνοντας υπόψη τα (πληκτρολόγια, ποντίκια) που χρησιμοποιούνται από άτομα με κινητικές δυσκολίες. Βασική σχεδιαστική αρχή ήταν να μπορεί ο μαθητής να πλοηγηθεί μέσα στην εφαρμογή με πολύ λίγες κινήσεις.

Μπορεί να πλοηγηθεί κάνοντας χρήση του ποντικιού ή χρησιμοποιώντας μόνο ορισμένα πλήκτρα από το πληκτρολόγιο.

Επιπλέον για την επιτυχή υλοποίηση των παραπάνω αρχών και ειδικά κατά την ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού λογισμικού, σημαντικό ρόλο παίζουν τα γραφικά.

Ιδιαίτερα ελήφθησαν υπόψη

- τη φιλικότητα στο χρήστη και
- την εύκολη πλοήγηση στο περιεχόμενο

Οι βασικές αρχές που ακολουθούνται κατά το γραφικό σχεδιασμό, είναι οι ακόλουθες:

- Η απλότητα, που είναι απαραίτητη για την ευχερή παρακολούθηση του μαθήματος, χωρίς αυτό να κουράζει κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης.
- Η σαφήνεια και η αισθητική σχετίζεται με την ποιότητα των γραφικών
- Η συνοχή είναι βασική για τη γρήγορη εξοικείωση του μαθητή με το γραφικό περιβάλλον διασύνδεσης, έτσι ώστε να μπορεί να επικεντρωθεί στο ίδιο το περιεχόμενο.

2. Η δομή και τα περιεχόμενα του λογισμικού

Σε κάθε ενότητα παρουσιάζονται:

- Οι μαθησιακοί στόχοι της κάθε δραστηριότητας, οι οποίοι είναι ανάλογοι και σχετικοί με τους διδακτικούς στόχους των Δ.Ε.Π.Π.Σ και Α.Π.Σ.
- δραστηριότητες εκπαίδευσης

Είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι, το συγκεκριμένο λογισμικό είναι δομημένο αφενός **σπονδυλωτά** ώστε κάθε τμήμα του να αφορά μια συγκεκριμένη θεματική ενότητα, αφετέρου «**κάθετα**», ώστε να εξασφαλίζεται η κάθετη δόμηση της γνώσης και η εσωτερική διασύνδεση των τάξεων, μέσα από εμπλουτισμένες διαθεματικές δραστηριότητες.

Α' Γυμνασίου

Δίνοντας έμφαση στην «κάθετη» διασύνδεση της γνώσης, οι ενότητες που αφορούν στη Β' τάξη αποτελούν συνέχεια της Α' Γυμνασίου, καθώς ουσιαστικά το περιεχόμενο της Γεωγραφίας των δύο τάξεων είναι ένα ενιαίο και αδιαίρετο σύνολο.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, όλες οι δραστηριότητες που αφορούν στην Α' τάξη μπορούν να πραγματοποιηθούν και από τους / τις μαθητές/τριες της Β' τάξης, οι οποίοι / ες έχουν τη δυνατότητα να προχωρήσουν και σ' ένα επιπλέον επίπεδο που αφορά σε περισσότερες δραστηριότητες και ενότητες.

Στο λογισμικό περιλαμβάνονται οι εξής ενότητες:

Συνοπτική παρουσίαση της δομής και των περιεχομένων

Ενότητα 1

- 1.1 Οι χάρτες
- 1.2 Τα είδη των χαρτών
- 1.3 Χαρακτηριστικά χαρτών
- 1.4 Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας
- 1.5 Γενική μορφολογία της Ελλάδας
- 1.6 Οι θάλασσες της Ελλάδας

Ενότητα 2

- 2.1 Το ηλιακό σύστημα
- 2.2 Η Γη ως ουράνιο σώμα
- 2.3 Τα τμήματα του φυσικού περιβάλλοντος
- 2.4 Το κλίμα της γης
- 2.5 Τα νησιωτικά κράτη
- 2.6 Ποτάμια, Λίμνες και Ωκεανοί
- 2.7 Δομή της Γης
- 2.8 Οι Μεγάλες Οροσειρές της Γης
- 2.9 Βιόσφαιρα – Οικοσυστήματα
- 2.10 Ήπειροι

Ενότητα 3

- 3.1 Ο πληθυσμός των πέντε ηπείρων
- 3.2 Οι κυριότερες θρησκείες της γης
- 3.3 Φυσικοί και ανθρώπινοι πόροι
- 3.4 Πηγές Ενέργειας
- 3.5 Οι μεγάλες πόλεις της Ελλάδας
- 3.6 Τα προβλήματα των μεγάλων πόλεων

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι δραστηριότητες του λογισμικού δεν εντάσσονται αποκλειστικά σε ένα κεφάλαιο αλλά σε ολόκληρη την ενότητα. Έτσι, μπορούν να γίνουν σε οποιαδήποτε στιγμή μέσα στις διδακτικές ώρες, με τις οποίες οι μαθητές/τριες ασχολούνται με την ενότητα αλλά και αργότερα ως επανάληψη και εμπέδωση.

Παρουσίαση των δραστηριοτήτων

ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Ι: ΧΑΡΤΕΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Ενότητες:

1. ΧΑΡΤΕΣ
2. Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

I. Χάρτες

Εισαγωγή: Παρουσιάζονται οι χάρτες, τα είδη των χαρτών, η χρησιμότητα των χαρτών και τα χαρακτηριστικά τους.

- Οι χάρτες

Οι χάρτες είναι χρήσιμοι στην καθημερινή ζωή επειδή παρέχουν τρία είδη πληροφοριών: πληροφορίες για τη γεωγραφική θέση των σημείων του χώρου, πληροφορίες για τα φαινόμενα και τις λειτουργίες που συμβαίνουν μέσα στο χώρο, πληροφορίες για τις σχέσεις μεταξύ της θέσης και των φαινομένων.

- Τα είδη των χαρτών

Οι τοπογραφικοί ή γενικοί χάρτες (γεωμορφολογικοί και πολιτικοί), οι ειδικοί ή θεματικοί χάρτες (ποιοτικοί και ποσοτικοί (χωροπληθείς και ισοπληθείς)).

- Χαρακτηριστικά χαρτών

Ο τίτλος (δηλώνει το περιεχόμενο του χάρτη), το υπόμνημα(εξηγεί τα σύμβολα και τα χρώματα που περιλαμβάνει ο χάρτης), η κλίμακα(ο αριθμός που δείχνει πόσες φορές είναι μικρότερη η περιοχή του χάρτη από το μέγεθος της στην επιφάνεια της γης)

2. Η τοποθεσία της Ελλάδας

Εισαγωγή: παρουσιάζεται η Ελλάδα στο χάρτη και ο χάρτης της Ελλάδος. Στη συνέχεια εμφανίζεται η ηπειρωτική χώρα, τα νησιά και οι θάλασσες.

- Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας

Γεωγραφικά ανήκει στην νότια Ευρώπη. Συνορεύει βόρεια με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και με τη Βουλγαρία, βορειοδυτικά με την Αλβανία και βορειοανατολικά με την Τουρκία.

- Γενική μορφολογία της Ελλάδας

Ηπειρωτική Ελλάδα: το μεγάλο μακρόστενο κομμάτι ξηράς, Νησιωτική Ελλάδα: όλα τα μικρά και μεγάλα νησιά της Ελλάδας.

- Οι θάλασσες της Ελλάδας

Αιγαίο, Ιόνιο, Λιβυκό

ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Το ηλιακό σύστημα, τα ουράνια σώματα
2. φυσικό περιβάλλον, το κλίμα
3. Δομή της γης, βιόσφαιρα, οικοσυστήματα
4. Ήπειροι, ωκεανοί, οροσειρές

I. Το ηλιακό σύστημα, τα ουράνια σώματα

Εισαγωγή: Παρουσιάζονται Το ηλιακό σύστημα, τα ουράνια σώματα και αρκετοί ορισμοί που εξοικειώνουν τον μαθητή/τρια με το αντικείμενο της γεωγραφίας

- Το ηλιακό σύστημα

Ηλιακό σύστημα: ο ήλιος με τους πλανήτες και τους δορυφόρους του. **Πλανήτης:** το ουράνιο σώμα που περιφέρεται γύρω από τον ήλιο. **Δορυφόρος:** το ουράνιο σώμα που περιστρέφεται γύρω από έναν πλανήτη. **Οι πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος:** Ερμής, Αφροδίτη, Γη,

Άρης, Δίας, Κρόνος, Ουρανός, Ποσειδώνας.

- Η Γη ως ουράνιο σώμα

Το σχήμα της γης δεν είναι απόλυτα σφαιρικό καθώς είναι, συμπιεσμένο στις κορυφές και διογκωμένο στη μέση. Η γη κινείται γύρω από το νοητό άξονά της από δυτικά προς ανατολικά. Η κίνησή της αυτή ονομάζεται περιστροφή και διαρκεί 24 ώρες. Η γη κινείται επίσης γύρω από τον ήλιο. Η κίνησή της αυτή λέγεται περιφορά. Διαρκεί 365 ημέρες και 6 ώρες. Το βορειότερο άκρο της γης είναι ο βόρειος πόλος και το νοτιότερο άκρο της ο Νότιος Πόλος Ισημερινός: η φανταστική γραμμή που χωρίζει τη γη σε δύο ημισφαίρια, το βόρειο και το νότιο. Μεσημβρινός: κάθε ημικύκλιο που ενώνει τους δύο πόλους της γης. Παράλληλος: ονομάζεται κάθε κύκλος παράλληλος προς τον ισημερινό. Γεωγραφικό πλάτος: η απόσταση σε μοίρες ενός τόπου από τον Ισημερινό βόρεια ή νότια. Το γεωγραφικό πλάτος μετριέται σε μοίρες από 0 ως 90ο βόρεια και από 0 έως 90ο νότια. Γεωγραφικό μήκος: η απόσταση σε μοίρες ενός τόπου από τον πρώτο μεσημβρινό προς τα ανατολικά ή τα δυτικά. Μετριέται σε μοίρες από 0 ως 180ο δυτικά και από 0 έως 180ο ανατολικά. Ο πρώτος μεσημβρινός έχει γεωγραφικό μήκος 0 μοίρες.

2. Το φυσικό περιβάλλον, το κλίμα

Εισαγωγή: Παρουσιάζεται τα τμήματα του φυσικού περιβάλλοντος, η ατμόσφαιρα και το υποθαλάσσιο περιβάλλον. Επίσης παρουσιάζεται ο καιρός, το κλίμα και οι κλιματικές ζώνες

- Τα τμήματα του φυσικού περιβάλλοντος

Ατμόσφαιρα: μείγμα αερίων που περιβάλλει τη γη. Τα στρώματα της ατμόσφαιράς είναι: τροπόσφαιρα, στρατόσφαιρα, μεσόσφαιρα, εξώσφαιρα.

- Υδρόσφαιρα
- Λιθόσφαιρα
- Βιόσφαιρα

Υποθαλάσσιο ανάγλυφο: αποτελείται από υποθαλάσσιες οροσειρές, βαθιές; Τάφρους, απότομα βυθίσματα και τεράστιες λεκάνες.

- Το κλίμα της γης

Καιρός: οι καιρικές συνθήκες που επικρατούν σε ένα τόπο για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Κλίμα: οι διαφορετικές καιρικές συνθήκες που επικρατούν σε μια περιοχή ανάλογα με την εποχή για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Κλιματικές ζώνες: Τροπική ζώνη, Εύκρατη ζώνη, Πολική ζώνη.

3. Δομή της γης, βιόσφαιρα, οικοσυστήματα

Εισαγωγή: Παρουσιάζεται η δομή της γης, φλοιός, πυρήνας, μανδύας, τα οικοσυστήματα, η βιόσφαιρα.

- Δομή της Γης

φλοιός, μανδύας, πυρήνας

Τα ηφαίστεια: Ηφαιστειακά τέφρα: η στάχτη που εκχέει ένα ηφαίστειο κατά την έκρηξή του

Ηφαιστειογενή εδάφη: τα γόνιμα εδάφη, που σχηματίζονται από τη λάβα και την ηφαιστειακή τέφρα μετά την έκρηξη ενός ηφαιστείου

Σεισμογενής περιοχή: η περιοχή στην οποία εκδηλώνονται πολλοί μικροί και μεγάλοι σεισμοί.

- Βιόσφαιρα – Οικοσυστήματα

Οικοσύστημα: όλοι οι φυτικοί και ζωικοί οργανισμοί μιας περιοχής και οι σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ αυτών και των αβιοτικών (νερό, χρώμα, αέρας, θερμοκρασία κλπ.) στοιχείων της περιοχής

4. Ήπειροι, ωκεανοί, οροσειρές

Εισαγωγή: Παρουσιάζονται οι ήπειροι, οι ωκεανοί, τα ποτάμια, οι λίμνες και οι βασικές οροσειρές της γης η δομή της γης, φλοιός, πυρήνας, μανδύας, τα οικοσυστήματα, η βιόσφαιρα.

- Τα νησιωτικά κράτη

Ινδονησία, Μάλτα, Ιαπωνία, Κομόρες, Φιλιππίνες, Σεϋχέλλες, Κύπρος, Τζαμάικα, Κιριμπάτι, Μπαχάμες.

- Ποτάμια, Λίμνες και Ωκεανοί

Τα μέρη των ποταμών, πηγές: το μέρος του ποταμού που βρίσκεται ψηλά στα βουνά

κυρίως ροή: το μεγαλύτερο μέρος του ποταμού που ξεκινά από τις πηγές και φθάνει μέχρι τη θάλασσα.

εκβολές: το τμήμα του ποταμού που καταλήγει στη θάλασσα και συνήθως χωρίζεται σε πολλά μικρότερα τμήματα σχηματίζοντας Δέλτα.

Τα ποτάμια της Ασίας:

Τα ποτάμια της Βόρειας Αμερικής:

Τα ποτάμια της Νότιας Αμερικής:.

Τα ποτάμια της Αφρικής:

Οι μεγαλύτερες λίμνες της γης:

- Οι Μεγάλες Οροσειρές της Γης
- Ήπειροι

ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ

1. Η γη, οι θρησκείες, οι πόροι, πηγές ενέργειας
2. οι πόλεις της Ελλάδας, τα προβλήματα των μεγάλων πόλεων

I. Η γη, οι θρησκείες, οι πόροι, πηγές ενέργειας

Εισαγωγή: Παρουσιάζονται οι θρησκείες της γης, οι ανθρώπινοι και φυσικοί πόροι και τα είδη και οι πηγές ενέργειας

- Ο πληθυσμός των πέντε ηπείρων

Ο πληθυσμός των πέντε ηπείρων: Αμερική: 774.000.000, Ασία: 3.451.000.000, Αφρική: 720.000.000, Ευρώπη: 728.000.000, Ωκεανία: 28.000.000

- Οι κυριότερες θρησκείες της γης

Οι κυριότερες θρησκείες της γης: Χριστιανισμός, Μουσουλμανισμός, Βουδισμός, Ινδουισμός, Κομφουκιανισμός, Σιντοϊσμός, Ταοϊσμός, Ιουδαϊσμός.

- Φυσικοί και ανθρώπινοι πόροι

Φυσικοί και ανθρώπινοι πόροι. Ανανεώσιμοι και μη ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι

- Πηγές Ενέργειας

φυσικά καύσιμα, γεωθερμική ενέργεια, αιολική ενέργεια, ηλιακή ενέργεια, πυρηνική ενέργεια

2. Οι πόλεις της Ελλάδας, τα προβλήματα των μεγάλων πόλεων

Εισαγωγή: Παρουσιάζονται οι μεγάλες πόλεις της Ελλάδας και τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν

- Οι μεγάλες πόλεις της Ελλάδας

Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιάς, Πάτρα, Ιωάννινα, Ηράκλειο, Βόλος, Καβάλα, Χαλκίδα

- Τα προβλήματα των μεγάλων πόλεων

Αστικοποίηση: το φαινόμενο της αύξησης του ποσοστού των ανθρώπων που ζουν στις πόλεις σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα. Αστυφιλία: το φαινόμενο της εγκατάλειψης της περιφέρειας με σκοπό την εγκατάσταση σε ένα μεγάλο αστικό κέντρο. Προβλήματα αστικοποίησης: Ατμοσφαιρική ρύπανση, Κυκλοφοριακό πρόβλημα.

ΛΥΣΕΙΣ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΧΑΡΤΩΝ:

γεωμορφολογικός, πολιτικός, ειδικός

2. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΑΡΤΩΝ:

ο τίτλος, το υπόμνημα, η κλίμακα.

3. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ:

Γεωγραφικά ανήκει στην νότια Ευρώπη. Συνορεύει βόρεια με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και με τη Βουλγαρία, βορειοδυτικά με την Αλβανία και βορειοανατολικά με την Τουρκία.

4. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΑ Η ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ:

Ηπειρωτική Ελλάδα: το μεγάλο μακρόστενο κομμάτι ξηράς,

Νησιωτική Ελλάδα: όλα τα μικρά και μεγάλα νησιά της Ελλάδας.

5. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Αιγαίο, Ιόνιο, Λιβυκό

6. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΗΛΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ:

ο ήλιος με τους πλανήτες και τους δορυφόρους του.

7. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ:

το ουράνιο σώμα που περιφέρεται γύρω από τον ήλιο.

8. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΔΟΥΡΥΦΟΡΟΣ:

το ουράνιο σώμα που περιστρέφεται γύρω από έναν πλανήτη.

9. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΓΗΣ:

Το σχήμα της γης δεν είναι απόλυτα σφαιρικό καθώς είναι, συμπιεσμένο στις κορυφές και διογκωμένο στη μέση.

10. ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΤΙ ΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Η γη κινείται γύρω από το νοητό άξονά της από δυτικά προς ανατολικά. Η κίνησή της αυτή ονομάζεται περιστροφή και διαρκεί 24 ώρες.

Η γη κινείται επίσης γύρω από τον ήλιο. Η κίνησή της αυτή λέγεται περιφορά. Διαρκεί 365 ημέρες και 6 ώρες.

11. ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΑΙ ΤΙ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΟ

Ισημερινός: η φανταστική γραμμή που χωρίζει τη γη σε δύο ημισφαίρια, το βόρειο και το νότιο.

Μεσημβρινός: κάθε ημικύκλιο που ενώνει τους δύο πόλους της γης.

12. ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΜΗΚΟΣ

Γεωγραφικό μήκος: η απόσταση σε μοίρες ενός τόπου από τον πρώτο μεσημβρινό προς τα ανατολικά ή τα δυτικά. Μετριέται σε μοίρες από 0° ως 180° δυτικά και από 0° έως 180°

ανατολικά. Ο πρώτος μεσημβρινός έχει γεωγραφικό μήκος 0° μοίρες.

13. ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ

Γεωγραφικό πλάτος: η απόσταση σε μοίρες ενός τόπου από τον Ισημερινό βόρεια ή νότια. Το γεωγραφικό πλάτος μετρείται σε μοίρες από 0° ως 90° βόρεια και από 0° έως 90° νότια.

14. ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ατμόσφαιρα: μείγμα αερίων που περιβάλλει τη γη.

15. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑΣ

Τα στρώματα της ατμόσφαιράς είναι: τροπόσφαιρα, στρατόσφαιρα, μεσόσφαιρα, εξώσφαιρα.

16. ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΚΛΙΜΑ

Κλίμα: οι διαφορετικές καιρικές συνθήκες που επικρατούν σε μια περιοχή ανάλογα με την εποχή για μεγάλο χρονικό διάστημα.

17. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ

Κλιματικές ζώνες: Τροπική ζώνη, Εύκρατη ζώνη, Πολική ζώνη.

18. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

Ινδονησία, Μάλτα, Ιαπωνία, Κομόρες, Φιλιππίνες, Σεϋχέλλες, Κύπρος, Τζαμάικα, Κιριμπάτι, Μπαχάμες.

19. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ

Πηγές: το μέρος του ποταμού που βρίσκεται ψηλά στα βουνά

Κυρίως ροή: το μεγαλύτερο μέρος του ποταμού που ξεκινά από τις πηγές και φθάνει μέχρι τη θάλασσα.

Εκβολές: το τμήμα του ποταμού που καταλήγει στη θάλασσα και συνήθως χωρίζεται σε πολλά μικρότερα τμήματα σχηματίζοντας Δέλτα.

20. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΠΟΤΑΜΙΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Τίγρης και Ευφράτης, Ινδός, Γάγγης, Βραχμαπούτρα, Γιανγκ Τσε Γιανγκ, Μεκόνγκ και Ιραουάδης.

21. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΠΟΤΑΜΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Μισσισσιπής, Σαιντ Λώρενς

22. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Αμαζόνιος, Παρανά και Παραγουάης.

23. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΠΟΤΑΜΙΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Νείλος, Κόνγκο, Νίγηρας.

24. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΛΙΜΝΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Κασπία, Σουπήριον, Βικτόρια, Αράλη, Χιούρον, Μίσιγκαν, Τανγκανίκα, Βαϊκάλη.

25. ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΗΦΑΙΣΤΕΙΑΚΗ ΤΕΦΡΑ ΚΑΙ ΤΙ ΗΦΑΙΣΤΕΙΟΓΕΝΗ ΕΔΑΦΗ:

Ηφαιστειακά τέφρα: η στάχτη που εκχέει ένα ηφαίστειο κατά την έκρηξή του

Ηφαιστειογενή εδάφη: τα γόνιμα εδάφη, που σχηματίζονται από τη λάβα και την ηφαιστειακή τέφρα μετά την έκρηξη ενός ηφαιστείου

26. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΟΡΟΣΕΙΡΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ιμαλία, Άνδεις, Άτλας, Καύκασος

27. ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ

Οικοσύστημα: όλοι οι φυτικοί και ζωικοί οργανισμοί μιας περιοχής και οι σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ αυτών και των αβιοτικών (νερό, χώμα, αέρας, θερμοκρασία κλπ.) στοιχείων της περιοχής

28. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΗΠΕΙΡΟΙ:

Οι ήπειροι είναι: Ασία, Αμερική, Αφρική, Ευρώπη, Ωκεανία, Ανταρκτική.

29. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ:

Οι κυριότερες θρησκείες της γης: Χριστιανισμός, Μουσουλμανισμός, Βουδισμός, Ινδουισμός, Κομφουκιανισμός, Σιντοϊσμός, Ταοϊσμός, Ιουδαϊσμός.

30. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Φυσικά καύσιμα, γεωθερμική ενέργεια, αιολική ενέργεια, ηλιακή ενέργεια, πυρηνική ενέργεια

31. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιάς, Πάτρα, Ιωάννινα, Ηράκλειο, Βόλος, Καβάλα, Χαλκίδα

32. ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΙ ΑΣΤΥΦΙΛΙΑ:

Αστικοποίηση: το φαινόμενο της αύξησης του ποσοστού των ανθρώπων που ζουν στις πόλεις σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.

Αστυφιλία: το φαινόμενο της εγκατάλειψης της περιφέρειας με σκοπό την εγκατάσταση σε ένα μεγάλο αστικό κέντρο.

Β' Γυμνασίου

Δίνοντας έμφαση στην «κάθετη» διασύνδεση της γνώσης, οι ενότητες που αφορούν στη Β' τάξη αποτελούν συνέχεια της Α' Γυμνασίου, καθώς ουσιαστικά το περιεχόμενο της Γεωγραφίας των δύο τάξεων είναι ένα ενιαίο και αδιαίρετο σύνολο.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, όλες οι δραστηριότητες που αφορούν στην Α' τάξη μπορούν να πραγματοποιηθούν και από τους / τις μαθητές/τριες της Β' τάξης, οι οποίοι / ες έχουν τη δυνατότητα να προχωρήσουν και σ' ένα επιπλέον επίπεδο που αφορά σε περισσότερες δραστηριότητες και ενότητες.

Στο λογισμικό περιλαμβάνονται οι εξής ενότητες:

Συνοπτική παρουσίαση της δομής και των περιεχομένων

ΕΝΟΤΗΤΑ 1^η : ΧΑΡΤΕΣ

1. Εισαγωγή
2. Οι Φυσιογραφικές Περιοχές της Ευρώπης

ΕΝΟΤΗΤΑ 2^η : ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

1. Οι χώρες της Ευρώπης
2. Τα Βαλκανικά κράτη
3. Ο Πληθυσμός των 5 Ηπείρων
4. Ο Πληθυσμός στην Ευρώπη
5. Η Διοικητική Διαίρεση της Ελλάδας

ΕΝΟΤΗΤΑ 3^η ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Γενικές Πληροφορίες για Ευρωπαϊκές Χώρες
2. Οι μεγαλύτερες ευρωπαϊκές οροσειρές
3. Οι θάλασσες της Ευρώπης
4. Η Μεσόγειος
5. Τα ποτάμια και οι λίμνες της Ευρώπης
6. Η βλάστηση της Ευρώπης & της Ελλάδας

ΕΝΟΤΗΤΑ 4^η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Οι τομείς της Παραγωγής
  2. Η αλιεία και η δασοκομία
  3. Η Ευρωπαϊκή βιομηχανία
  4. Η Ενωμένη Ευρώπη
-
-

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Ι: ΧΑΡΤΕΣ

- 1. Εισαγωγή**
- 2. Οι Φυσιογραφικές Περιοχές της Ευρώπης**

I. Εισαγωγή

Οι χάρτες είναι χρήσιμοι στην καθημερινή ζωή επειδή παρέχουν τρία είδη πληροφοριών: πληροφορίες για τη γεωγραφική θέση των σημείων του χώρου, πληροφορίες για τα φαινόμενα και τις λειτουργίες που συμβαίνουν μέσα στο χώρο, πληροφορίες για τις σχέσεις μεταξύ της θέσης και των φαινομένων.

Τα είδη των χαρτών: οι τοπογραφικοί ή γενικοί χάρτες (γεωμορφολογικοί και πολιτικοί), οι ειδικοί ή θεματικοί χάρτες (ποιοτικοί και ποσοτικοί (χωροπληθείς και ισοπληθείς)).

2. Οι φυσιογραφικές περιοχές της Ευρώπης

Οι φυσιογραφικές περιοχές της Ευρώπης είναι: ΗΑλπική Ευρώπη (περιλαμβάνει τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές οροσειρές που βρίσκονται κυρίως στο νότιο τμήμα της ηπείρου, κεντρικά υψίπεδα (αποτελούνται από σχετικά χαμηλά υψώματα που βρίσκονται βόρεια των Άλπεων και ανήκουν σε πολλές χώρες), βορειοευρωπαϊκή πεδιάδα (πεδινή έκταση που ξεκινά από τον Ατλαντικό Ωκεανό και φθάνει μέχρι τα ανατολικά σύνορα της Ευρώπης), Δυτικά και βόρεια υψίπεδα (περιλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της Ιβηρικής Χερσονήσου, μικρό μέρος της Γαλλίας, την Ιρλανδία, μέρος της Μεγάλης Βρετανίας και το μεγαλύτερο μέρος της Σκανδιναβίας).

ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

1. Οι χώρες της Ευρώπης
2. Τα Βαλκανικά κράτη
3. Ο Πληθυσμός των 5 Ηπείρων
4. Ο Πληθυσμός στην Ευρώπη
5. Η Διοικητική Διαίρεση της Ελλάδας

I. Οι χώρες της Ευρώπης

Οι χώρες της Ευρώπης: Άγιος Μαρίνος, Αζερμπαϊτζάν, Αλβανία, Ανδόρα, Αρμενία, Αυστρία, Βατικανό, Βέλγιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Γεωργία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λευκορωσία, Λιθουανία, Λιχτενστάιν, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Μαυροβούνιο, Μολδαβία, Μονακό, Νορβηγία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Ουκρανία, Πολωνία, Πορτογαλία,

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσεχία, Φιλανδία.

2. Τα Βαλκανικά κράτη

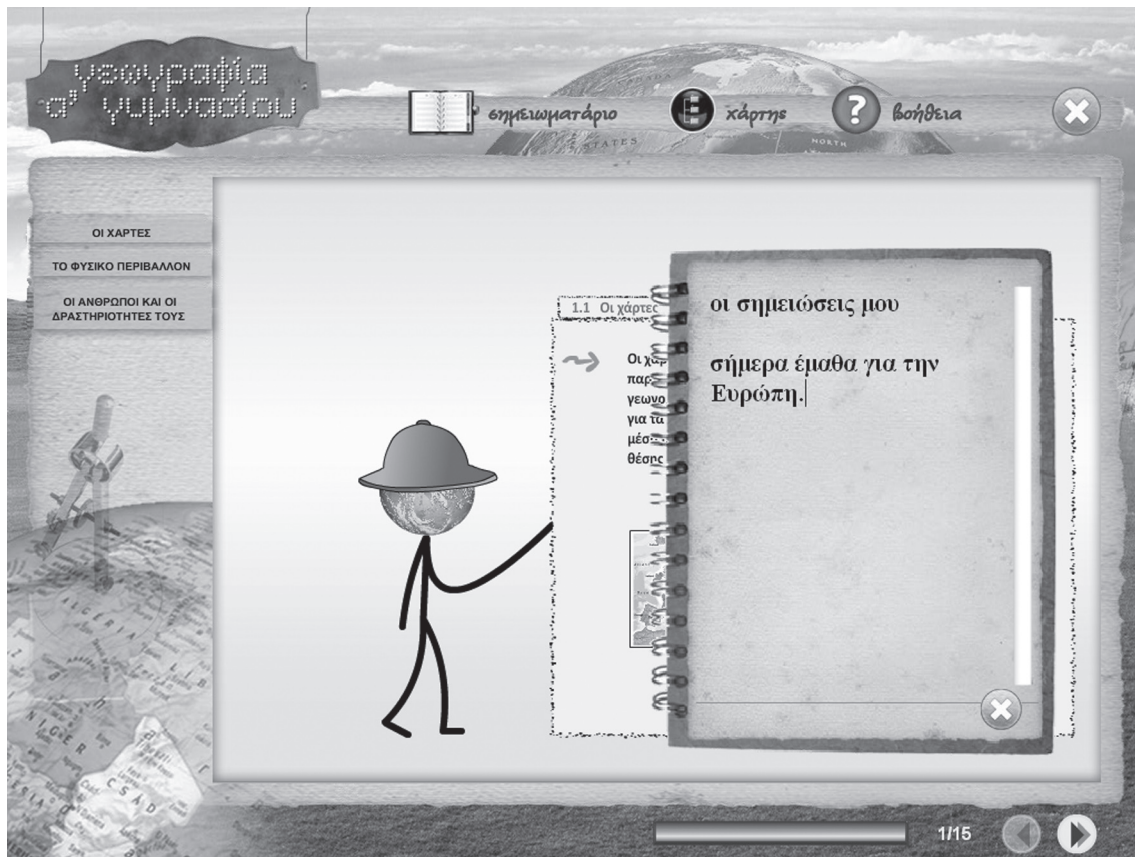
Τα Βαλκανικά κράτη: Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα, Κροατία, Π.Γ.Δ. Μακεδονίας, Ρουμανία, Σλοβενία, Τουρκία

3. Ο Πληθυσμός των 5 Ηπείρων

Ο πληθυσμός των πέντε ηπείρων (το 1995): Αμερική: 774.000.000, Ασία: 3.451.000.000, Αφρική: 720.000.000, Ευρώπη: 728.000.000, Ωκεανία: 28.000.000

4. Ο Πληθυσμός στην Ευρώπη

Η πυκνότητα του πληθυσμού στην Ευρώπη: οι πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές είναι οι πεδιάδες που βρίσκονται γύρω από τη βόρεια θάλασσα, η βόρεια Ιταλία και τα κεντρικά υψίπεδα. Οι πιο αραιοκατοικημένες περιοχές βρίσκονται στα βορειότερα τμήματα της Σκανδιναβικής Χερσονήσου και της ρωσικής πεδιάδας και στα πολύ ψηλά βουνά. Στις υπόλοιπες περιοχές της Ευρώπης η πληθυσμιακή πυκνότητα ποικίλει ανάλογα με τις τοπικές γεωγραφικές και ιστορικές συνθήκες.

5. Η Διοικητική Διαίρεση της Ελλάδας

Η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας: Χωρισμός της χώρας σε περιφέρειες με βάση:

Τα κοινά γεωμορφολογικά, κλιματικά και άλλα στοιχεία που επικρατούν σε συγκεκριμένες περιοχές Τις οικονομικές ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής

Γεωγραφικό Διαμέρισμα: μια περιοχή με δικά της γεωγραφικά και ιστορικά χαρακτηριστικά

- Γεωγραφικά Διαμερίσματα:
- Πελοπόννησος
- Στερεά Ελλάδα
- Ήπειρος
- Θεσσαλία
- Μακεδονία
- Θράκη
- Νησιά Αιγαίου

- Κρήτη
- Νησιά Ιονίου

Περιφέρεια: μια μεγάλη περιοχή με τη δική της διοικητική οργάνωση

- Περιφέρειες:
- Ανατολική Μακεδονία και Θράκη
- Κεντρική Μακεδονία
- Δυτική Μακεδονία
- Ήπειρος
- Θεσσαλία
- Δυτική Ελλάδα
- Αττική
- Στερεά Ελλάδα
- Πελοπόννησος
- Βόρειο Αιγαίο
- Νότιο Αιγαίο
- Νησιά Ιονίου
- Κρήτη

ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

---

1. Γενικές Πληροφορίες για Ευρωπαϊκές Χώρες
2. Οι μεγαλύτερες ευρωπαϊκές οροσειρές
3. Οι θάλασσες της Ευρώπης
4. Η Μεσόγειος
5. Τα ποτάμια και οι λίμνες της Ευρώπης
6. Η βλάστηση της Ευρώπης & της Ελλάδας

I. Γενικές Πληροφορίες για Ευρωπαϊκές Χώρες

Ενδεικτικά παρουσιάζονται:

Στη νοτιοδυτική άκρη της Ευρώπης βρίσκεται η Ιβηρική χερσόνησος που χωρίζεται από την υπόλοιπη ήπειρο με την οροσειρά των Πυρηναίων. Το μεγαλύτερο μέρος της Ιβηρικής χερσονήσου καταλαμβάνεται από την Ισπανία, ενώ η Πορτογαλία καταλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της.

Η Ελβετία βρίσκεται στο κέντρο περίπου της Ευρώπης. Το έδαφός της έχει μεγάλο υψόμετρο και μπορεί να χωριστεί σε τρία τμήματα. Το τμήμα του Ιούρα στα βορειοδυτικά, την πλατιά ορεινή περιοχή των Άλπεων στο νότο και το στενόμακρο οροπέδιο που βρίσκεται ανάμεσά τους.

Η Ουκρανία είναι η μεγαλύτερη σε έκταση ευρωπαϊκή χώρα μετά τη Ρωσία και η 6η σε πληθυσμό.

Η Ολλανδία έχει ακτές μόνο στη Βόρεια Θάλασσα, έχει μεγάλο μήκος ακτών και μικρό βάθος προς την ηπειρωτική Ευρώπη. Πρωτεύουσα της Ολλανδίας είναι το Άμστερνταμ, χτισμένη στις εκβολές του ποταμού Άμστελ. Μεγάλες πόλεις είναι το Ρότερνταμ

Η Δανία αποτελείται από δύο διαφορετικά τμήματα, μια χερσόνησο (της Γιουτλάνδης) και 482 νησιά. Της ανήκουν και η Γροιλανδία και τα νησιά Φερόες. Η χερσόνησος της Γιουτλάνδης αποτελείται από δύο διαφορετικά τμήματα. Το δυτικό προς τη Βόρεια θάλασσα είναι άγονο και έχει άγριες ακτές ενώ το ανατολικό είναι πολύ γόνιμο και πυκνοκατοικημένο.

2. Οι μεγαλύτερες ευρωπαϊκές οροσειρές

Εισαγωγή: Το ευρωπαϊκό ανάγλυφο: οι μεγαλύτερες ευρωπαϊκές οροσειρές: οι Άλπεις, τα Πυρηναία, τα Καρπάθια, οι Διναρικές Άλπεις.

3. Οι θάλασσες της Ευρώπης

Εισαγωγή: Οι θάλασσες που περιβάλλουν την Ευρώπη: αβαθείς (Βαλτική, Βόρεια θάλασσα, Αδριατική), βαθιές (Μεσόγειος, Εύξεινος Πόντος).

4. Η Μεσόγειος

Εισαγωγή: Η Μεσόγειος: Διάσπαρτα στη Μεσόγειο βρίσκονται πολλά νησιά, μερικά από τα οποία είναι η Σικελία, η Σαρδηνία, η Κορσική, η Κύπρος και η Κρήτη.

Η Κύπρος: Βρίσκεται στην ανατολική Μεσόγειο με πρωτεύουσα τη Λευκωσία. Μεγάλες πόλεις της είναι η Λεμεσός και η Λάρνακα.

5. Τα ποτάμια και οι λίμνες της Ευρώπης

Εισαγωγή: Τα ποτάμια και οι λίμνες της Ευρώπης: Η γεωγραφική κατανομή των ποταμών της ηπείρου έχει ως εξής: η σκανδιναβική χερσόνησος, η ιβηρική χερσόνησος, η ιταλική και βαλκανική χερσόνησος, η ρωσική πεδιάδα, ο κύριος κορμός της Ευρώπης (ο Δούναβης, ο Ρήνος, ο Έλβα, ο Σηκουάνας, ο Λίγηρας, ο Ροδανός).

Τα ποτάμια και οι λίμνες της Ελλάδας: Μεγάλα ελληνικά ποτάμια: Αλιάκμονας, Αχελώος, θεσσαλικός Πηνειός. Μεγάλες λίμνες: Τριχωνίδα, Βόλβη, Βεγορίτιδα.

6. Η βλάστηση της Ευρώπης & της Ελλάδας

Εισαγωγή: Η βλάστηση της Ευρώπης: Οι μορφές φυσικής βλάστησης που συναντούμε στην Ευρώπη είναι η εξής: Η τούνδρα (αναπτύσσεται κοντά στον πολικό κύκλο), η τάϊγκα (τα δάση κωνοφόρων στο βορρά της Σκανδιναβικής χερσονήσου και της Ρωσίας), τα φυλλοβόλα και μικτά δάση, οι στέπες, η μεσογειακή βλάστηση.

Η ελληνική βλάστηση: οι κυριότερες μορφές βλάστησης στην Ελλάδα είναι: τα φυλλοβόλα δάση, τα δάση κωνοφόρων, τα μακκί, τα φρύγανα, τα λιβάδια, καλαμώνες.

ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Οι τομείς της Παραγωγής
2. Η αλιεία και η δασοκομία
3. Η Ευρωπαϊκή βιομηχανία
4. Η Ενωμένη Ευρώπη

I. Οι τομείς της Παραγωγής

Εισαγωγή: εδώ παρουσιάζονται οι παραγωγικοί τομείς της οικονομίας. Ο πρωτογενής τομέας, ο δευτερογενής τομέας και ο τριτογενής τομέας.

2. Η αλιεία και η δασοκομία

Εισαγωγή: οι μόνες χώρες της Ευρώπης που εξακολουθούν να έχουν ανέπαφο το δασικό τους

πλούτο είναι οι βόρειες χώρες που βρίσκονται στη ζώνη των κωνοφόρων δασών (Σκανδιναβικές χώρες, το μεγαλύτερο μέρος της Ρωσίας)

3. Η Ευρωπαϊκή βιομηχανία

Εισαγωγή: Η γεωγραφία της ευρωπαϊκής βιομηχανίας: παράγοντες που καθορίζουν την ανάπτυξη και την κατανομή της βιομηχανίας; (ο χώρος, η ανθρώπινη εργασία, ο αριθμός και η συγκέντρωση των καταναλωτών, η εξέλιξη της τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, το κεφάλαιο, η κυβερνητική πολιτική, οι ιστορικοί παράγοντες, η επιχειρηματική ικανότητα των ανθρώπων.

Οι βιομηχανικές περιοχές της Ευρώπης: η Μεγάλη Βρετανία, το Ρούρ, η περιοχή Σάατ-Λωρραίνης.

Βιομηχανικές περιοχές που αναπτύχθηκαν μετά το 1900: Οι πιο σημαντικές από τις νέες βιομηχανικές περιοχές είναι: η κοιλάδα του Πιο στη βόρεια Ιταλία, η Ελβετία, η βόρεια Ισπανία, η Νότια και κεντρική Σουηδία, η λεκάνη του Ντόνετς, η περιοχή της Μόσχας, η Γερμανία.

4. Η Ενωμένη Ευρώπη

Εισαγωγή: Οι χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Ην. Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο. Ολλανδία, Πορτογαλία, Εσθονία, Κύπρος, Σουηδία, Φιλανδία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχία, Βουλγαρία, Ρουμανία.

ΛΥΣΕΙΣ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

---

1. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΧΑΡΤΩΝ:

οι τοπογραφικοί ή γενικοί χάρτες (γεωμορφολογικοί και πολιτικοί), οι ειδικοί ή θεματικοί χάρτες (ποιοτικοί και ποσοτικοί (χωροπληθείς και ισοπληθείς)).

2. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΦΥΣΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Αλπική Ευρώπη (περιλαμβάνει τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές οροσειρές που βρίσκονται κυρίως στο νότιο τμήμα της ηπείρου, κεντρικά υψίπεδα (αποτελούνται από σχετικά χαμηλά υψώματα που βρίσκονται βόρεια των Άλπεων και ανήκουν σε πολλές χώρες), Η βορειοευρωπαϊκή πεδιάδα (πεδινή έκταση που ξεκινά από τον Ατλαντικό Ωκεανό και φθάνει μέχρι τα ανατολικά σύνορα της Ευρώπης), Τα Δυτικά και βόρεια υψίπεδα (περιλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της Ιβηρικής Χερσονήσου, μικρό μέρος της Γαλλίας, την Ιρλανδία, μέρος της Μεγάλης Βρετανίας και το μεγαλύτερο μέρος της Σκανδιναβίας).

3. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Άγιος Μαρίνος, Αλβανία, Ανδόρα, Αρμενία, Αυστρία, Βατικανό, Βέλγιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Γεωργία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λευκορωσία, Λιθουανία, Λιχτενστάιν, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Μαυροβούνιο, Μολδαβία, Μονακό, Νορβηγία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Ουκρανία, Πολωνία, Πορτογαλία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσεχία, Φιλανδία.

4. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα, Κροατία, Π.Γ.Δ. Μακεδονίας, Ρουμανία, Σλοβενία, Τουρκία

5. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ:

οι πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές είναι οι πεδιάδες που βρίσκονται γύρω από τη βόρεια θάλασσα, η βόρεια Ιταλία και τα κεντρικά υψίπεδα. Οι πιο αραιοκατοικημένες περιοχές βρίσκονται στα βορειότερα τμήματα της Σκανδιναβικής Χερσονήσου και της ρωσικής πεδιάδας και στα πολύ ψηλά βουνά. Στις υπόλοιπες περιοχές της Ευρώπης η πληθυσμιακή πυκνότητα ποικίλει ανάλογα με τις τοπικές γεωγραφικές και ιστορικές συνθήκες.

6. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ:

Πελοπόννησος

Στερεά Ελλάδα

Ήπειρος
 Θεσσαλία
 Μακεδονία
 Θράκη
 Νησιά Αιγαίου
 Κρήτη
 Νησιά Ιονίου

Περιφέρειες:

Ανατολική Μακεδονία και Θράκη
 Κεντρική Μακεδονία
 Δυτική Μακεδονία
 Ήπειρος
 Θεσσαλία
 Δυτική Ελλάδα
 Αττική
 Στερεά Ελλάδα
 Πελοπόννησος
 Βόρειο Αιγαίο
 Νότιο Αιγαίο
 Νησιά Ιονίου
 Κρήτη

7. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΟΡΟΣΕΙΡΕΣ

οι Άλπεις, τα Πυρηναία, τα Καρπάθια, οι Διναρικές Άλπεις.

8. ΠΟΙΕΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ:

αβαθείς (Βαλτική, Βόρεια θάλασσα, Αδριατική), βαθιές (Μεσόγειος, Εύξεινος Πόντος).

9. ΠΟΙΑ ΜΕΓΑΛΑ ΝΗΣΙΑ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

η Σικελία, η Σαρδηνία, η Κορσική, η Κύπρος και η Κρήτη.

10. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΤΑΜΙΑ

Αλιάκμονας, Αχελώος, θεσσαλικός Πηνειός.

11. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΛΙΜΝΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Τριγωνίδα, Βόλβη, Βεγορίτιδα.

12. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η τούνδρα (αναπτύσσεται κοντά στον πολικό κύκλο), η τάϊγκα (τα δάση κωνοφόρων στο βορρά της Σκανδιναβικής χερσονήσου και της Ρωσίας), τα φυλλοβόλα και μικτά δάση, οι στέπες, η μεσογειακή βλάστηση.

13. ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

πρωτογενής τομέας, δευτερογενής τομέας, τριτογενής τομέας.

14. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Μεγάλη Βρετανία, το Ρούρ, η περιοχή Σάατ-Λωρραίνης.

Η κοιλάδα του Πο στη βόρεια Ιταλία, η Ελβετία, η βόρεια Ισπανία, η Νότια και κεντρική Σουηδία, η λεκάνη του Ντόνετς, η περιοχή της Μόσχας, η Γερμανία.

15. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Ην. Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο. Ολλανδία, Πορτογαλία, Εσθονία, Κύπρος, Σουηδία, Φιλανδία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχία, Βουλγαρία, Ρουμανία.

Τα τελευταία χρόνια, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στη χώρα μας, έχει εδραιωθεί η άποψη πως «όλοι οι μαθητές, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε ιδιαίτερη ανάγκη ή χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί την εθνική, πολιτισμική ή κοινωνική τους ταυτότητα, πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες μάθησης με τους υπόλοιπους μαθητές μέσα σε ένα σχολείο για όλους. Η παροχή ίσων ευκαιριών υπερβαίνει την ισότητα στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, περιλαμβάνοντας και τη διαφοροποίηση-προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος συνολικά.» (Λαμπροπούλου, Βενέτα, 2004, σελ. i).

Στο πλαίσιο της προώθησης των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, δημιουργήθηκε και το παρόν λογισμικό. Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό λογισμικό επιδιώκει την εισαγωγή της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαιδευτική διαδικασία του σχολείου για τα άτομα με κινητικές αναπηρίες. Βασικός σκοπός του λογισμικού είναι να υποστηρίξει και να ενισχύσει τα υπάρχοντα μέσα διδασκαλίας και όχι να τα υποκαταστήσει. Για το λόγο αυτό απαιτείται σωστή κατανόηση του υλικού από το διδάσκοντα και το μαθητή, ώστε να λειτουργήσει παράλληλα με τις υπάρχουσες εκπαιδευτικές μεθόδους και να ενταχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό που περιέχεται στο CD-ROM, εμπεριέχει στοιχεία θεωρίας, ασκήσεις και διαδραστικό υλικό, ώστε να ενισχύσει τη διδακτική και μαθησιακή πράξη, είτε ως μέρος του ημερησίου προγράμματος, είτε ως «εργαλείο» επανάληψης και εμπέδωσης της διδακτικής ύλης. Το παρόν βιβλίο καθηγητή περιέχει όλο το υλικό, το οποίο υπάρχει και στο CD, καθώς και τις λύσεις των ασκήσεων. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στο διδάσκαλο να μελετήσει

τα αντικείμενα που παραθέτονται στο λογισμικό, ούτως ώστε να τα εντάξει καλύτερα στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό σχεδιάστηκε για μαθητές με κινητικές δυσκολίες και συνδυάζει τη δομή και τη λειτουργικότητα του βασικού λογισμικού, με τις κατάλληλες μετατροπές ωστόσο, οι οποίες επιτρέπουν στα άτομα αυτά να έχουν πρόσβαση σε όλες τις ασκήσεις και τις διαδραστικές εφαρμογές. Ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού λογισμικού για τα άτομα με κινητικές δυσκολίες, βασίζεται στη λογική της ελάχιστης χρήσης του ποντικιού και του πληκτρολογίου. Έτσι όλες οι ασκήσεις είναι έτσι σχεδιασμένες, ώστε να απαιτούν τη μικρότερη δυνατή κινητική δραστηριότητα από πλευράς χρήστη, χωρίς να χάνουν το παραμικρό από τον εκπαιδευτικό τους ρόλο.

